

Clerodendrum trichotomum: een Kansboom voor buiten

Wie Clerodendrum zegt denkt wellicht als vanzelfsprekend aan tropische en subtropische planten die in ons land uitsluitend op de vensterbank in goed verwarmde huiskamers gedijen. Ofschoon de meeste Clerodendrum soorten inderdaad uit aanzienlijk warmere gebieden van de aarde komen kunnen we toch in deze rubriek stilstaan bij een winterharde soort, namelijk Clerodendrum trichotomum.

J. Belder,
LHS, Wageningen

Clerodendrumsoorten, er zijn er ongeveer vierhonderd, komen voor het overgrote deel voor in de tropische en subtropische gebieden van Afrika en Azië. Al zou je het op het eerste gezicht misschien niet vermoeden, toch behoort Clerodendrum tot de familie van de Verbena-achtigen. Deze familie telt zo'n tachtig geslachten en ruim 3.000 soorten. Slechts één soort is bij ons inheems en wel *Verbena officinalis*, het ijzerhard. Niettemin gebruiken we vele soorten als sierplant zoals *Verbena* en *Lantana*. De familie omvat daarnaast een aantal nuttige vertegenwoordigers. De meest bekende hiervan is de Djatiboom, een houtsoort die het bekende, duurzame teakhout levert.

Aan toeval overgeleverd
Clerodendrum wordt in verschillende talen „Kansboom” genoemd en dat is een zeer letterlijke vertaling van de wetenschappelijke naam. Deze is samengesteld uit twee Griekse zelfstandige naamwoorden: „kleros” betekent los, kans en „dendron” (een woordje dat in veel meer plantennamen opgesloten ligt) staat voor boom. De naam „Kansboom” duidt op de zeer verschillende eigenschappen van Clerodendrum soorten. Sommige werden voor zeer giftig gehouden, andere daarentegen werden geacht

geneeskrachtig te zijn. De gebruiker was derhalve aan het lot, het toeval overgeleverd. In de tijd vóór Linnaeus stonden twee soorten van Ceylon (?) bekend als respectievelijk 'arbor fortuna' en 'arbor infortuna', geluksboom en ongeluksboom. Linnaeus gaf het geslacht zijn naam: Clerodendrum. Hieruit blijkt tevens dat de veelvuldige variant Clerodendron niet correct is.

Servet onder feestelijke schotel

Clerodendrum trichotomum dankt zijn naam aan de merkwaardige wijze waarop hij vertakt. Meestal is er sprake van een drievoudige vertakking, vandaar dan ook 'trichotomum'. Het is een kleine bladverliezende boom; vaak zelfs niet meer dan een forse struik. De bloemen verschijnen pas in de nazomer; in ieder geval niet vóór augustus. De kroonblaadjes zijn wit en de meeldraden steken fors naar buiten. Onder deze op zich al fraaie compositie bevindt zich een kleurige rode kelk als een servet onder een feestelijke schotel. De bloemen geuren alleraangenaamst. Bij aandachtig bestuderen moet opvallen dat de

kroon een beetje scheef is, asymmetrisch dus. De bessen die pas in september verschijnen zijn diep blauw van kleur en niet groter dan een erwte. De vrij grote bladeren zijn gaafrandig, maar niet zelden ook gelobt. Bij wrijven laten ze een onaangename geur achter. Clerodendrum trichotomum komt voor in Oost-Azië. De zeer verdienstelijke botanicus Dr. Von Siebold voerde de plant als in 1843 in ons land in.

Hai-Chou-Ch'ang-Shan

Clerodendrum trichotomum var. fargesii is een variëteit die voorkomt in een aanzienlijk kleiner deel van het zeer uitgestrekte areaal, namelijk op de Ryukyu-eilanden, op Taiwan (Formosa) en in Centraal China, vooral in het gebied van Szechuan tot Chekiang. William Gardner tekent in de Journal van de Royal Horticultural Society het volgende aan: „..... te oordelen naar zijn naam is laatstgenoemde provincie (Chekiang dus) is het bijzonder zijn areaal. Sinds uiterlijk de elfde eeuw staat de plant bekend als „Hai-Chou-Ch'ang-Shan”, ofwel „groeiend op de

Long-Mountains van Hai-Chou” (een naam gegeven aan een district en stad bij de kust van Chekiang, gedurende de T'ang-dynastie (608-907), zetel van de prefect). De exacte verschillen tussen de soort en de variëteit zijn moeilijk te geven. Het lijkt meer voor de hand te liggen dat de belangrijkste onderscheiding van geografische aard is. In het algemeen gesproken is de variëteit fargesii in tegenstelling tot de soort bijna kaal. De soort immers is sterk behaard op bladeren en jonge takken. De kelk bij fargesii is doorgaans minder intensief gekleurd dan de soort. Deze laatste bloeit in de regel rijker dan de variëteit, maar verschillen lijken vrij kunstmatig, omdat beide nogal variabel zijn in cultuur. De vermeerdering geschiedt gewoonlijk door middel van zaad, vandaar.

Toepassing

Juist vanwege zijn late bloei is Clerodendrum zo bijzonder aantrekkelijk. De plant kan van harte worden aanbevolen en is te gebruiken op vele plaatsen, vooral als solitaire plant op gazons. Er dient dan echter wel een ruime boomspiegel aangehouden te worden, want door de lage vertakking kan de grasmaaimachine niet tot vlak bij de stam, c.q. stammen, naderen. Een enigszins beschutte, zonnige standplaats is wenselijk. Jonge planten zijn vorstgevoelig, bij oudere lijkt deze gevoeligheid nagenoeg volledig, zo niet volledig te zijn verdwenen. Een verwante soort, Clerodendrum bungei, die overigens niet of nauwelijks buiten de terreinen van botanische laboratoria voorkomt, is gevoeliger.

Het is niet terecht dat Clerodendrum zo weinig wordt aangeplant. De planten mogen dan wel weinig aantrekkelijk zijn in het voorjaar, dit verzuim maken ze dubbel en dwars goed in de nazomer en herfst.

Clerodendrum trichotomum, een boom om een kans te geven (foto H. C. D. de Wit)